

100 aastat Cyrillus Kreegi sünnist

MÄLESTUSI ÕPETAJAST

Sel nädalal on Haapsalus mälestatud kuulsat kaaslinlast, Eesti omapärasemaid heliloojaid **CYRILLUS KREEGI**.

Kui me praegu teame ja austame Cyrillust Kreeki kui muusikaloojat, siis tema elu ajal tunti teda eelkõige kui õpetajat. Õieti oligi ta eluaeg muusikaõpetaja, kuni ta pärastõppiaegse klaperjahi ajal konservatooriumi professori kohalt lahti lasti. Heliloomingut pidas ta nähtavasti isegi pelgalt kõrvalharastuseks. Vähemasti oma õpilastele on ta kõnelnud nii: «Minu laululooming on sedavõrd raske, et käib praegustele kooridele üle jõu. Aga selleks ajaks, kui kooride tase tõuseb ja nad tehniliselt suudaksid minu laule laulda, on viimased jälle vananenud ja moest väljas. Nii nad ilmselt sahtlisse jäävadki.»

Nüüd me teame, et autor eksis. Mida aeg edasi, seda suuremat huvi tuntakse Kreegi loomingut vastu nii meil kui ka välismaal.

ÕPETAJA MÄLESTUSELE PÜHENDASID OMA JÄRJERKORSE KOKKUTULEKU KA LÄÄNEMAA ÕPETAJATE SEMINARI VILISTLASED. Seminar tegutses teatavasti aastail 1923–1932 ning selles koolis õppinuid pole meie keskel enam kuigi palju. Aga ergas vaim ning teadmistejahu on nende hulgas säilinud tänase päevani. Seminar on andnud terve rea nimekaid — Haapsalu muusikajuhid Tõnu Paomets ning Helga Kariis, kauaaegne Tallinna koolijuht Artur Tiki, Virumaa kirikuõpetaja Madis Oviir, austatud endine haridusminister Ferdinand Eisen — ning vähemnimekaid, kuid mitte vähem lugupidatud kooliõpetajaid selle mõiste parimas tähenduses. Vähemalt ühel korral aastas unustavad kõik seminari vilistlased oma hädad ja haigused ning saavad kokku. Nagu ütles kokkutuleku korraldaja, ammandamatult energiline Helga Kariis: kui meist veel üks järel on, siis see paneb küünlad, kuni on kaks, siis need tulevad kokku.

Vilistlased on siiralt tänulikud Haapsalu KEEK-ile, et see võttis vaevaks taastada nende kunagise kodu ning seada ta veel paremasse korda kui enne. Läänemaa Õpetajate Seminari mälestuseks istutasid vilistlased kooliõue tamme ning panid kivi.

Muusikaõpetus oli Läänemaa seminaris kahtlemata eriti heal järjel ja Ferdinand Eiseni mäletamist mööda Cyrillus Kreek nende kõige põnevamaid õpetajaid, lahutamatu oma piibust ning näpitsprillidest. Temast kiirgas igal sammul tähelepanuväärset isiksust ning tema suhtlemine õpilastega polevat olnud päris tavapärane õpetaja-õpilase suhe; ta käitus nendega kui võrdne võrdsega. Teda huvitasid väga rahvalaulud ja ta lasi kõigil oma kodupaiga laule laulda. Kes laulda ei osanud, pidi vähemalt vilistama. Madis Oviir meenutas oma sisseastumiskatset: tuli laulda rahvalaulu koos taktilõõmisega. Eripärane oli olnud Kreegi arusaamine muusikajaloo kohta. Tema lemmikud olid Mart Saar, Peeter Süda ja Rudolf Tobias, ülejäänutest oli ta rääkinud vaid anekdoote.

Sageli oli ta mänginud läbisegi katkendeid erinevatest teostest ning lasknud õpilas-

tel ära arvata, kust need pärit. Keegi tüdruk kippus vastatajale kangesti ette ütleva. Kreek viibutas näpuga, tüdruk ütles ikka. Siis pöördus õpetaja ümber ja teatas: «Ma kaeban Augustile ära!» August nimelt oli tüdruku peigmees. Ähvardus aitas.

Kui seminar 1932. aastal suleti, sai Cyrillus Kreegist Läänemaa Ühisgümnaasiumi õpetaja. Tema sügav veendumus oli, et kui inimene oskab rääkida, siis oskab ta ka laulda. Ebamusikaalsus polnud mingi põhjus, et koorilaulust vabaks saada. Tõsi küll, kui esinema mindi, kästi mõnel siiski ainult suud maigutada.

Noodilugemise sai Kreegi tunnis selgeks ka tavaline koolijüts, selle kontrollimiseks lasi ta laule noodist tagant ettepoole laulda.

Kreek tavatses ka laulmises õpilasi järeleksamile jätta. Nende hulka juhtus ühel aastal minu ema. Järeleksam ise kulges järgmiselt:

«Kas laulsid suvel?»

«Laulsin.»

«Kas metsas?»

«Metsas.»

«Kas valjusti?»

«Valjusti.»

«Seda ma arvasin, miks need varesed valesti kraaksusid, ma on hakanud!»

Ene PAJULA

Vilistlased Läänemaa Õpetajate Seminari mälestuseks tamme istutamas.
Tenno SILLASTE foto